

Nr 21

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av motioner angående den kommunala miljövården.

Till jordbruksutskottet har hänvisats följande av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner

dels motionen 1971: 416 av herr Grebäck m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning angående kompetensförhållandena för den kommunala miljöpolitiken i syfte att möjliggöra en effektivisering och aktivisering av den kommunala miljövården i enlighet med vad i motionen anförts,

dels motionen 1971: 506 av herr Norrby i Åkersberga m. fl. vari hemställt att riksdagen beslutar att hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag till en samlad kommunal miljövårdsplanering,

dels motionen 1971: 986 av herr Björck i Nässjö vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en parlamentarisk utredning med uppgift att framlägga förslag om ansvarsfördelningen mellan olika kommunala organ i miljövårdshänseende i enlighet med vad i motionen anförts,

dels motionen 1971: 995 av herr Grebäck m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder för att uppätta normalprogram för den kommunala miljövården samt informationsverksamhet i enlighet med vad i motionen anförts,

dels motionen 1971: 1045 av fru Sundberg m. fl. vari hemställt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om att naturvårdsverket får i uppdrag att i samarbete med Kommunförbundet utarbeta en kurs i miljövård i första hand avsedd för ledamöter i hälsovårdsnämnd, samt hemställer om förslag till inrättandet av en institution i tillämplad miljövårdsteknik vid teknisk högskola fr. o. m. den 1 juli 1972.

Utskottet. I föreliggande betänkande behandlar utskottet i ett sammanhang ett antal motioner berörande kommunernas medverkan i miljövårdsarbetet.

I fråga om miljövårdens betydelse för samhällsutvecklingen råder numera inte några delade meningar. Betydande insatser har också gjorts på detta område av statsmakterna under senare år, särskilt genom den nya naturvårdsorganisationens och miljöskyddslagstiftningens tillkomst. För den fysiska planläggningen har viktiga initiativ tagits genom att planverket inrättats och bygglagutredningen tillsatts. Även kommunerna

visar en tilltagande aktivitet på miljövärdens område, vilket kommer till uttryck i en ökad ekonomisk satsning och i olika samordningsinitiativ.

Den kommunala organisationen för handhavandet av miljövärderna har tre huvudorgan, nämligen kommunens styrelse, hälsovårdsnämnden och byggnadsnämnden. De två sistnämnda organens uppgifter regleras av speciallagstiftning. Hälsovårdsnämnden har ansvaret för omgivningshygien — luftföroreningar, buller, vattenförorening — inom kommunerna, medan byggnadsnämnden har förebyggande uppgifter genom sitt huvudmannaskap för bebyggelseplaneringen. Dessa nämnders uppgiftsområden är tämligen väl avgränsade genom speciallagstiftningen, och för båda organen föreskrivs samarbete med andra organ, vilket särskilt gäller dessa nämnder inbördes. Hälsovårdsnämnderna intar en central ställning inom miljövärderna, vilket har befasts genom den nya miljöskyddslagens och miljöskyddskungörelsens roll i den löpande tillsynen på miljövärdensområdet. Kommunernas styrelse har en allmänt ledande och samordnande funktion inom kommunerna. Särskilt gäller detta det ekonomiska området. Styrelsen har också på miljövärdensområdet en samordnande funktion. Kommunerna har emellertid frihet att överlämna miljövärdsuppgifter till redan befintliga nämnder, t. ex. hälsovårdsnämnden, och därigenom ge ett organ huvudansvaret för miljövärderna samt att inrätta särskilda samordningsorgan i stället för kommunens styrelse eller anordna särskilda samrådsförfaranden.

Otvivelaktigt är ökade insatser nödvändiga från kommunernas sida på miljövärdens område. Detta betonas också i de nu föreliggande motionerna. I några av motionerna anförs dock att det alltjämt råder påtagliga brister i fråga om samordningen av de kommunala insatserna på förevarande område och likaså saknas en totalbedömning av vilka åtgärder som bör vidtas och angelägenhetsgraden därav. Vidare understryks behovet av en förbättrad information till kommunerna, särskilt i vad avser tekniska lösningar av avloppsreningsfrågor o. d. Mot bakgrund av det anförda hemställs i motionerna 1971: 416, 1971: 506 och 1971: 986 att frågan om det kommunala ansvaret och uppdelningen av arbetsuppgifterna mellan olika kommunala organ görs till föremål för utredning. Beträffande informationen föreslås i motionen 1971: 995 att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om åtgärder för att upprätta normalprogram för den kommunala miljövärderna samt informationsverksamhet i samband härmed. Enligt motionärernas mening torde naturvårdsverket härvidlag ha den ställning och de resurser som krävs för en sådan verksamhet. En mera utbildningsmässig form av miljövärdsinformation till kommunerna berörs i motionen 1971: 1045, vari föreslås att naturvårdsverket får i uppdrag att i samarbete med Kommunförbundet utarbeta en kurs i miljövärd, i första hand avsedd för ledamöter i hälsovårdsnämnd. I anknytning härtill framförs också ett förslag om inrättande av en institution i tillämpad miljövärdsteknik vid teknisk högskola fr. o. m. den 1 juli 1972.

Vad gäller de förenämnda utredningsyrkandena vill utskottet erinra om att förslag om utredningar eller åtgärder i syfte att effektivisera kommunernas medverkan i miljövårdsarbetet vid åtskilliga tillfällen under senare år motionsledes framförts i riksdagen. Riksdagen har vid prövningen av ifrågavarande motionsyrkanden genomgående intagit ståndpunkten att kommunerna alltjämt bör ha frihet att utforma sin organisation för handläggningen av miljövårdsfrågor efter vad som är mest praktiskt med hänsyn till de lokala förhållandena. Motionerna har i enlighet härmed inte föranlett någon riksdagens åtgärd.

Något vägande skäl för att riksdagen nu skulle inta en annan ståndpunkt i hithörande spörsmål har utskottet inte kunna finna. Nuvarande författningsbestämmelser anger den grundläggande kompetensfördelningen mellan de kommunala organen på miljövårdens område. Samtidigt föreligger som antytts frihet för kommunerna att organisera miljövårdsarbetet alltefter de lokala behoven. Denna ordning framstår som väl avpassad för kommunernas behov för närvarande och för den närmaste framtiden. Detta har också bekräftats av företrädare för Kommunförbundet i samband med utskottets beredning av förevarande ärende. Som tidigare nämnts i hithörande sammanhang har vidare den år 1968 tillsatta bygglagutredningen, som arbetar med utgångspunkten att planväsendet skall omgestaltas, även till uppgift att överväga vilket organ som inom kommunerna skall ha huvudansvaret för den kommunala planläggningen. På grundval av vad nu anförts finner sig utskottet ej böra föreslå någon riksdagens åtgärd i anledning av förevarande utredningsyrkanden om den kommunala miljövårdspolitiken. I överensstämmelse med det anförda finner utskottet likaså att motionsyrkandet om upprättande av normalprogram för den kommunala miljövården, m. m. bör lämnas utan åtgärd. Ett motsvarande motionsyrkande avstyrktes förra året av jordbruksutskottet (JoU 1970: 42) och vann ej riksdagens bifall. I förevarande sammanhang kan nämnas att Kommunförbundet i yttrande över ifrågavarande motion ställde sig tvivlande till värdet av ett program, som enligt förbundets mening måste bli tämligen intetsägande och inte tillnärmelsevis spegla de verkliga lokala förhållandena.

Utifrån sin i det föregående angivna principiella inställning till frågan om kommunernas medverkan i miljövårdsarbetet finner sig utskottet ej heller böra biträda förslaget om utarbetande av en särskild kurs för de kommunala förtroendemännen i hälsovårdsnämnderna. Som bl. a. redovisats inför utskottet av företrädare för Kommunförbundet pågår en kontinuerlig upplysningsverksamhet när det gäller att sprida kännedom om ny lagstiftning samt forsknings- och utredningsarbete på miljövårdens område. Här må nämnas dels de kurser som Kommunförbundet centralt anordnar på kommunskolan i Sigtuna, dels den omfattande kurs- och upplysningsverksamhet som bedrivs i förbundets länsavdelningars regi.

Naturvårdsverkets publicering av forsknings- och undersökningsresultat och utarbetande av råd och anvisningar på miljövårdsområdet utgör givetvis ett värdefullt underlag för kommunernas verksamhet i förevarande avseende. Utskottet vill i detta sammanhang inte underlåta att nämna de förtjänstfulla insatser som sker i fråga om utbildning och information i miljövårdsfrågor inom ramen för de ideella naturvårds- och folkbildningsorganisationernas arbete.

Vad sist gäller den i motionen 1971: 1045 framförda tanken på inrättandet av en institution i tillämpad miljövårdsteknik vid teknisk högskola vill utskottet framhålla att frågan om hur en miljövårdsundervisning lämpligast bör inpassas i den eftergymnasiala utbildningen varit föremål för överväganden inom universitetskanslersämbetet. På grundval härav har inom ramen för den försöksverksamhet med yrkesinriktade studiekurser som fr. o. m. läsåret 1969/70 pågår vid universitetens filosofiska fakulteter under innevarande budgetår tillkommit en studiekurs om 40 poäng i miljövård. Utskottet har i tidigare sammanhang understrukit behovet av ökad utbildning inom miljövårdsområdet på samtliga undervisningsnivåer. Mot bakgrund av vad nyss redovisats finner utskottet emellertid ej skäl påyrka någon särskild åtgärd från riksdagens sida i anledning av det nu behandlade motionsyrkandet.

Under hänvisning till det anförda hemställer utskottet att riksdagen

1. lämnar motionerna 1971: 416, 1971: 506 och 1971: 986 utan åtgärd,
2. lämnar motionen 1971: 995 utan åtgärd,
3. lämnar motionen 1971: 1045 utan åtgärd.

Stockholm den 23 mars 1971

På jordbruksutskottets vägnar

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit: herrar Hansson i Skegrie (c), Mossberger (s), Persson i Skänninge (s), Johanson i Västervik (s), Hedin (m), Jonasson (c), Magnusson i Grebbestad (s), Wirtén (fp), Augustsson (s), Krönmark (m), fru Lindberg (s), herrar Larsson i Borrbý (c), Takman (vpk), fru Theorin (s) och fru Anér (fp).